

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Deres ref.: 2018/2828
Vår ref.: 18/33486-4
Saksbehandler: Caroline Monstad Høgsnes
Dato: 11.03.2019

Fylkesmannen i Finnmark- lovfortolkning - Pasientreiseforskriften § 16 - Forlengelse av opphold før og etter behandling

Helsedirektoratet viser til henvendelse fra Fylkesmannen i Finnmark av 31. oktober 2018 og vårt foreløpige svar og korrespondanse etter at henvendelsen ble mottatt. Vi beklager at det på grunn av stor sakspågang har tatt lang tid å besvare deres henvendelse. I forbindelse med utarbeidelsen av svaret har vi vært i kontakt med Pasientreiser HF.

I henvendelsen tar dere opp to problemstillinger i forbindelse med forlengelse av opphold før og etter behandling.

Problemstilling 1:

Den første problemstillingen knytter seg til lengden av oppholdet før og/eller etter behandlingen.

Det følger av pasient- og brukerrettighetsloven § 2-6 at en pasient eller en ledsager har rett til å dekning av nødvendige utgifter når pasienten må reise i forbindelse med en helsetjeneste.

Det fremgår av pasientreiseforskriften § 16 at en pasient ikke har rett til å få dekket tilleggsutgifter til opphold, kost og annet som skyldes at oppholdet forlenges av andre årsaker enn behovet for helsetjeneste. Regelverket legger i utgangspunktet ikke noen føringer på hvor lenge opphold kan forlenges før eller etter behandling.

Forlengelse av reise er omtalt i pkt. 9.3 i høringsnotatet til forskriften, hvor det fremgår at Helsedirektoratet og Pasientreiser HF har tolket syketransportforskriften slik at den ikke er til hinder for at pasienten gis refusjon for utgifter ved reise også der reisen forlenges før eller at helsetjenesten gis, for eksempel for å bruke en ekstra dag til private ærend. Det fremgår videre at departementet deler denne forståelsen og at det ikke bør ha betydning om pasienten ønsker å handle før hjemreise når han først har reist til byen for å få behandling.

Det står også klart i merknaden til § 16 at forskriften ikke er til hinder for at oppholdet forlenges før eller etter helsehjelpen er mottatt. Kostnadsdekningen skal likevel ikke overstige

Helsedirektoratet

Avdeling helserett og bioteknologi

Caroline Monstad Høgsnes, tlf.: +4797733466

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Faks: 24 16 30 01 • Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

reisekostnadene som ville vært påløpt ved reise i umiddelbar tilknytning til behandlingstidspunktet. Tilleggsutgifter i forbindelse med ekstraopphold dekkes derfor ikke.

Denne problemstillingen drøftes også i høringsnotatet på side 39 om § 20 ved planlagt behandling, der det fremgår følgende i fjerde avsnitt:

"Departementet anser at det ved planlagt behandling i spesialisthelsetjenesten ikke bør være relevant for stønadsvurderingen hvorfor pasienten oppholder seg nærmere behandlingsstedet enn bostedet. Pasienten må uansett reise fra bostedet til det forutgående oppholdsstedet. Tidspunktet for reisen, og om formålet med oppholdet er ferie eller annet, fremstår i disse tilfellene som tilfeldig. En slik løsning samsvarer for øvrig med departementets tolkning av at gjeldende forskrift ikke er til hinder for at en pasient kan velge å utvide oppholdet ved behandlingsstedet både før og etter behandling, forutsatt at det ikke påløper ytterligere kostnader."

Reiser med fly

Når det gjelder reiser med fly viser Helsedirektoratet til vår tidligere uttalelse 17/9980-9 av 16. januar 2018 der vi uttalte oss om pasientreiseforskriften § 23 som gjelder dekning av utgifter til flyreiser:

"...Hovedregelen etter pasientreiseforskriften § 23 første punktum er at flyreiser skal bestilles av helseforetaket. Dersom pasienten ønsker å fly selv om helseforetaket ikke bestiller reisen, må pasienten betale flyreisen selv. Ved reiser som er kortere enn 300 kilometer dekkes pasientens reiseutgifter med standard kilometersats jf. § 23 andre punktum bokstav a. Ved reiser som er lenger enn 300 kilometer dekkes reiseutgifter med taksten for den billigste reisemåten med rutegående transportmiddel jf. § 23 andre punktum bokstav b. Hvis helseforetaket rekvirerer flytransport av trafikale grunner og pasienten ønsker et annet avreisetidspunkt, er spørsmålet om ønsket om endret avreisetidspunkt innebærer at pasienten automatisk likestilles med pasienter som bestiller reisen selv."

For korte reiser vil pasientene som oftest kunne benytte seg av andre transportmidler enn fly uten særlig merbelastning, og billettprisene vil som regel være høyere med fly. Det tilsier at den faktiske situasjonen på avreisetidspunktet som pasienten ønsker bør legges til grunn når helseforetakene vurderer om flytransport skal rekvireres.

Jo lengre reiseveien er, desto større fordel vil pasientene ha av å fly på grunn av hensyn til samlet tidsbruk og belastningen ved en lang reise. Samtidig vil prisdifferansen mellom fly og annen rutegående transport ofte være mindre. Etter direktoratets syn bør det ved lengre reiser derfor ikke være en automatikk i at pasienter mister muligheten til å få rekvirert flytransport dersom de ønsker å endre avreisetidspunkt, eksempelvis til dagen før, så lenge billett-kostnaden er den samme eller lavere."

Pasientreiser HF's vurdering og anbefalte praktisering av regelverket

Pasientreiser HF har opplyst til direktoratet at problemstillingen har vært oppe i det nasjonale juridiske nettverket i Pasientreiser. De er enige i at regelverket i utgangspunktet ikke legger noen føringer for hvor lenge opphold kan forlenges før eller etter behandling.

Det juridiske nettverket i Pasientreiser mener imidlertid at det må være en grense for hvor lenge opphold kan forlenges før/etter behandling. De viser i den anledning til eksempelet departementet beskriver i høringsnotatet om at pasienten forlenger oppholdet med en dag, og at hensikten med reisen fremdeles må være å motta en helsetjeneste.

De har drøftet § 20 opp mot tolkningen av § 16, og har stilt spørsmål om en pasient kan anses å endre oppholdssted når reise til behandling foretas lang tid i forkant av innkalt tidspunkt. Begrunnelsen for dette er at aktiviteter som arbeid, fritidsaktiviteter eller ferie er større planlagte aktiviteter, som klart skiller seg fra aktiviteter som personlig ærend eller handleturer. Det kan derfor argumenteres for at pasientens oppholdssted endres ved slike opphold, og at dekning bør innvilges fra oppholdsstedet til behandling. Pasientreiser HF mener imidlertid det er vanskelig å skille de ulike formene for aktiviteter fra hverandre både for reiser med og uten rekvisisjon.

Da det er viktig for Pasientreiser å ha mest mulig lik praksis nasjonalt, har det juridiske nettverket blitt enige om å anbefale at det godtas at opphold forlenges i inntil en uke til sammen før/etter behandling.

Helsedirektoratets vurdering

Helsedirektoratet har fortolkningsansvaret for pasientreiseforskriften. Verken ordlyden i forskriftens § 16, merknaden til § 16 eller forarbeidene stiller noen klar grense for hvor lenge man kan forlenge oppholdet før eller etter at helsetjenesten gis.

Pasientreiser har ansvaret for praktiseringen av regelverket. Som det fremgår ovenfor er Pasientreiser opptatt av en lik praksis nasjonalt. Helsedirektoratet kan ikke se at den valgte praksis med at det godtas at opphold forlenges i inntil en uke til sammen før/etter behandling er i strid med ordlyden eller lovgivers intensjon.

Problemstilling 2:

Den andre problemstillingen som Fylkesmannen reiser knytter seg til hvor pasienten oppholder seg under forlengelsen av oppholdet. Herunder forskjellen i om pasienten, under forlengelsen, oppholder seg i utlandet eller i Norge.

Helsedirektoratet har forelagt også denne problemstillingen for Pasientreiser HF. Helsedirektoratet er enig med Pasientreiser HF i at det ikke skal være av betydning for dekning av reiseutgiftene til og fra behandling, om pasienten reiser til utlandet innenfor den aksepterte lengden for forlengelse av opphold.

Det er imidlertid viktig at det faktisk fremgår at det dreier seg om en reise i forbindelse med at pasienten har mottatt helsehjelp, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 2-6 som stiller krav til at dekning av reiseutgifter forutsetter at det dreier seg om en reise i forbindelse med en helsetjeneste. Dersom dette ikke kommer klart frem vil reisen kunne avslås etter pasientreiseforskriften § 10, som oppstiller et unntak om at en pasient ikke har rett til å få dekket utgifter til reise til eller fra utlandet etter forskriften.

Vi håper at vi med dette har gitt svar på deres spørsmål.

Vennlig hilsen

Anita Bergh Ankarstrand e.f.
seniorrådgiver

Caroline Monstad Høgsnes
Seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:

FYLKESMANNEN I VESTFOLD OG TELEMAR

Fylkesmannen i Innlandet

FYLKESMANNEN I NORDLAND

FYLKESMANNEN I MØRE OG ROMSDAL

FYLKESMANNEN I VESTLAND

Fylkesmannen i Rogaland

FYLKESMANNEN I TRØNDELAG

Helse- og omsorgsdepartementet

PASIENTREISER HF

FYLKESMANNEN I AGDER

FYLKESMANNEN I OSLO OG VIKEN